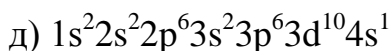
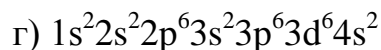
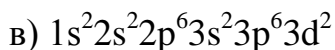
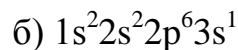
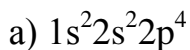

ХИМИЯ I

(21.04.2019 г.)

ТЕСТ

1 Коя от електронните формули на атом в основно състояние НЕ е вярна?

2 За молекулата на въглеродния диоксид е вярно, че:

а) в нея има две σ -връзки и две π -връзкиб) в нея има само четири σ -връзкив) в нея има само две π -връзки

г) в нея няма сложни връзки

д) молекулата е полярна

3 Кое твърдение за топлинния ефект на една химична реакция НЕ е вярно?

а) зависи от състоянието на веществата, участващи в реакцията

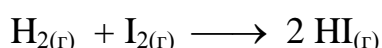
б) зависи от началното и крайното състояние на системата

в) може да е положителен или отрицателен

г) зависи от присъствието на катализатор

д) не зависи от реакционния път

4 Ако приемете, че реакцията

е едностадийна, как ще се промени скоростта ѝ, ако в системата налягането се повиши два пъти?

а) ще се повиши 4 пъти

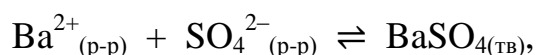
б) ще се повиши 2 пъти

в) няма да се промени

г) ще се понижи 2 пъти

д) ще се понижи 4 пъти

5 Какви промени ще настъпят в намиращата се в състояние на химично равновесие система

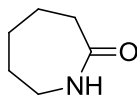
ако при постоянна температура към нея се добави допълнително твърд BaSO_4 ?

а) в разтвора ще се повиши концентрацията на Ba^{2+} и на SO_4^{2-} б) в разтвора ще се повиши концентрацията само на Ba^{2+}

- 17 Целулозните ацетати намират приложение при производството на изкуствени влакна и преставляват:
- естери, получени от целулоза и етанова киселина
  - амиди, получени от целулоза и етанова киселина
  - естери, получени от целулоза и пропанова киселина
  - анхидриди, получени от целулоза и етанова киселина
  - естери, получени от целулоза и азотна киселина
- 18 Кое от посочените съединения води до получаването на алдехид в резултат от хидратация в кисела среда и катализатор соли на Hg^{2+} (реакция на Кучеров)?
- 1-бутин
  - етин
  - 1-пентин
  - пропин
  - етан
- 19 При хидролиза на $\text{C}_3\text{H}_5(\text{OOC}\text{C}_{15}\text{H}_{31})_3$ под действие на натриева основа се получават:
- $3\text{C}_{15}\text{H}_{31}\text{COOH}$ и $\text{C}_3\text{H}_5(\text{OH})_3$
  - $3\text{C}_{15}\text{H}_{31}\text{COONa}$ и $\text{C}_3\text{H}_5(\text{ONa})_3$
  - $3\text{C}_{15}\text{H}_{31}\text{COONa}$ и $\text{C}_3\text{H}_5(\text{OH})_3$
  - $3\text{C}_{15}\text{H}_{31}\text{COOH}$ и $\text{C}_3\text{H}_5(\text{ONa})_3$
  - $\text{C}_3\text{H}_5(\text{ONO}_2)_3$ и вода
- 20 Капролактам е органично съединение, използвано за производството на полимери, чието годишно потребление е около 5 млн. тона.

Капролактам

Капролактама̀т е:

- цикличен естер
- цикличен амин
- цикличен кетон
- цикличен амид
- циклична α -аминокиселина

ЛОГИЧЕСКИ ЗАДАЧИ

Задача 1

Таблицата по-долу показва промени, които са наблюдавани при химични взаимодействия на всяко от многообразимите съединения **А**, **Б** и **Д** с четири различни реагенти във водни разтвори. Първоначалните цветове на разтворите на **А**, **Б** и **Д** не са дадени.

	BaCl₂	AgNO₃	NaOH	конц. HCl
А	не се наблюдават промени	кремава (бледожълта) утайка	бяла утайка	не се наблюдават промени
Б	не се наблюдават промени	бяла утайка	бяла утайка, която се разтваря в излишък от NaOH	не се наблюдават промени
Д	бяла утайка	не се наблюдават промени	ръждивокафява утайка	жълт разтвор

За съединенията **А**, **Б** и **Д** знаете, че:

- са соли, чиито катиони са съответно на елементи от 2-ра (IIA), 3-та (IIIA) и 8-ма (VIII) групи на Периодичната таблица (ПТ);
- катионът на **А** е на метал, който гори с ослепителна бяла светлина;
- анионът на **Д** е анион на силна киселина;
- жълтият разтвор, който се образува при смесване на водния разтвор на **Д** с конц. **HCl**, е на комплексно (координационно) съединение. Комплексообразователят е катионът на **Д**, лигандите са анионите на солната киселина, координационното число е 4.

- 1 Определете кои са съединенията **А**, **Б** и **Д**, като използвате данните от таблицата по-горе и данните от таблицата за разтворимост. Не се изисква да обяснявате отговорите.
- 2 Запишете съкратени йонни уравнения на протичащите реакции.
- 3 Наименувайте комплексния йон (чийто разтвор е жълт), който се образува при смесване на водния разтвор на съединението **Д** с конц. **HCl**.

Металите от 2-ра (IIA) група на ПТ и техните съединения имат разнообразни приложения. Бариевият сулфат се използва като контрастно вещество при медицински изследвания. Магнезиевият хидроксид се използва в антиацидни препарати за неутрализиране на излишната стомашна киселина. Металът алуминий се използва за получаване на други метали от техни оксиди.

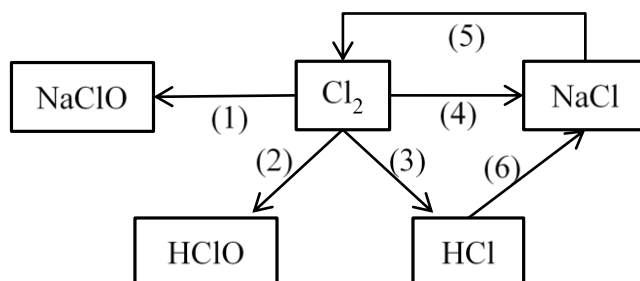
- 4 Обяснете защо описаната употреба на бариев сулфат е безопасна, като се има предвид, че разтворите, съдържащи бариеви йони, са отровни.
- 5 Запишете химични уравнения за реакциите на:
  - а) магнезиев хидроксид с киселината в стомашния сок;
  - б) на прахообразен алуминий с прахообразен магнетит (Fe_3O_4). Запишете една причина, поради която се използват прахообразни реагенти, а не гранули.
- 6 Изчислете топлинния ефект при стандартни условия Q^0 (в kJ) на реакцията от т.5б), ако разполагате със следните топлини на образуване: $Q^0(\text{Fe}_3\text{O}_{4(\text{ТВ})}) = + 1118 \text{ kJ/mol}$ и $Q^0(\text{Al}_2\text{O}_{3(\text{ТВ})}) = + 1669 \text{ kJ/mol}$.

Задача 2

Химичният елемент хлор съществува в природата под формата на два стабилни изотопа – ^{35}Cl и ^{37}Cl – с относителни атомни маси съответно 34,969 и 36,966.

- 1 Атомите на кой от двата изотопа са по-многобройни? Аргументирайте отговора си като обясните какво представлява относителната атомна маса на даден химичен елемент и напишете съответния израз.
- 2 Обяснете еднакви или различни са електронните конфигурации на атомите ^{35}Cl и ^{37}Cl в основно състояние.

В химичните превръщания на дадената схема участват вещества, в състава на които има хлор. Превръщания (1) и (4), както и (2) и (3) са различни химични реакции.

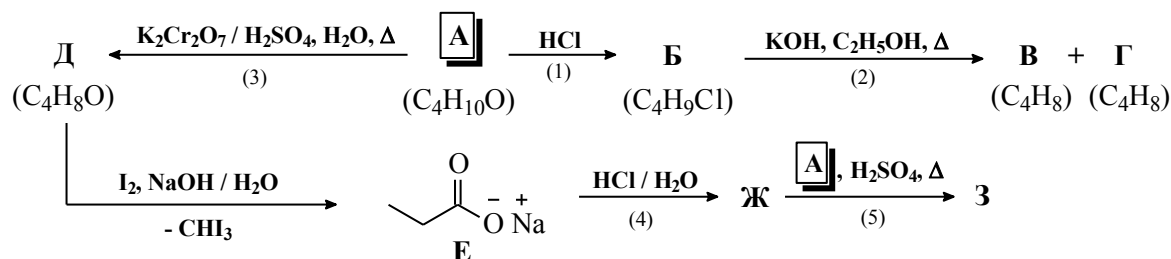

- 3 Изразете превръщанията от схемата с химични уравнения. Предложете два различни начина за протичане на всяко от превръщанията (3) и (6).

- Наименувайте химичните съединения в схемата. Как се нарича водният разтвор на HCl ?
- Каква промяна ще настъпи с разтвор на виолетов лакмус, ако той се добави към разтвор на NaClO ? Обяснете.
- Как можете да докажете наличието на NaCl във воден разтвор (за всеки от двата йона)? Опишете наблюдаваните промени и напишете уравнението на съответната реакция.

Задача 3

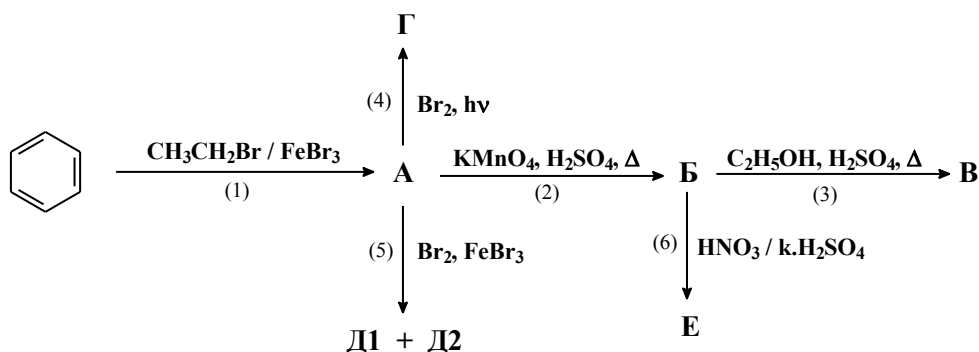
Съединението **A** ($\text{C}_4\text{H}_{10}\text{O}$) съдържа един асиметричен въглероден атом, не взаимодейства с натриев хидроксид, но взаимодейства с метален натрий и участва в следните преходи:

- Напишете структурната формула на съединението **A** и го наименувайте по IUPAC.
- Напишете проекционните формули (Фишерови или клиновидни) на двата енантиомера на съединението **A**.
- Изразете с химични уравнения преходите от схемата и наименувайте получените органични продукти **Б**, **Д**, и **Ж** по IUPAC. Определете вида на протичащите процеси **(1)**, **(2)**, **(3)**, **(4)** и **(5)**. Определете към кой клас органични съединения принадлежи съединението **З**.
- Какъв вид изомери са **В** и **Г**? Едното от двете съединения има два пространствени изомера. Какъв вид изомери са те? Напишете структурните им формули и запишете наименованията им по IUPAC, като отчетете и конфигурацията им.

Задача 4

Бензенът е представител на ароматните въглеводороди и участва в следните химични превръщания:

- Изразете с химични уравнения преходите от схемата. Наименувайте получените органични продукти **Б**, **В**, **Д1**, и **Д2** по IUPAC. Определете вида на процесите (2), (4) и (6).
- Напишете структурната формула на бензоена киселина. Определете вида на връзките в молекулата ѝ.
- Какъв вид изомери са **Д1** и **Д2**?
- Изразете с химично уравнение мононитрирането на 3-метилбензоена киселина. Наименувайте получените органични продукти по IUPAC.

ВАРИАНТ II

(ОТГОВОРИ И РЕШЕНИЯ)

ТЕСТ

1 в);	5 д);	9 а);	13) г);	17) а);
2 а);	6 д);	10 а);	14) д);	18) б);
3 г);	7 д) и/или б);	11 г);	15) в);	19) в);
4 а);	8 г);	12 в);	16) д);	20) г).

ЛОГИЧЕСКИ ЗАДАЧИ

Задача 1

- 1   А – MgBr₂
      Б – AlCl₃
      Д – Fe₂(SO₄)₃

- 2   Ba²⁺ + SO₄²⁻ → BaSO₄↓
      Ag⁺ + Br⁻ → AgBr↓
      Ag⁺ + Cl⁻ → AgCl↓
      Mg²⁺ + 2 OH⁻ → Mg(OH)₂↓
      Al³⁺ + 3 OH⁻ → Al(OH)₃↓
      Al(OH)₃ + 3 OH⁻ → [Al(OH)₆]³⁻   (или [Al(OH)₄]⁻)
      Fe³⁺ + 3 OH⁻ → Fe(OH)₃
      Fe³⁺ + 4 Cl⁻ → [FeCl₄]⁻

- 3   [FeCl₄]⁻ – тетрахлоро(или хлоридо)ферат(III)

- 4   BaSO₄ е практически **неразтворим** във вода и в солната киселина на стомашния сок (и следователно не е токсичен).

- 5   а)   Mg(OH)₂ + 2 HCl → MgCl₂ + 2 H₂O
      б)   8 Al + 3 Fe₃O₄ → 9 Fe + 4 Al₂O₃

За да се увеличи контактната повърхност
или повърхностния контакт между частиците
или за да се увеличи скоростта на реакцията

$$6 \quad Q^0 = (4 \cdot Q_{\text{обр}}^0(\text{Al}_2\text{O}_3(\text{ТВ})) + 9 \cdot Q_{\text{обр}}^0(\text{Fe}(\text{ТВ}))) - (3 \cdot Q_{\text{обр}}^0(\text{Fe}_3\text{O}_4(\text{ТВ})) + 8 \cdot Q_{\text{обр}}^0(\text{Al}(\text{ТВ})))$$

$$Q^0 = 4 \cdot (+1669) - 3 \cdot (+1118) = + 6676 - 3354 = + 3322 \text{ kJ}$$

Задача 2

1 По-многобройни са атомите на ^{35}Cl .

Относителната атомна маса на хлора е **осреднена стойност** от относителните атомни маси на всички изотопи на хлора.

$$A_r(\text{Cl}) = x(^{35}\text{Cl}) \cdot A_r(^{35}\text{Cl}) + x(^{37}\text{Cl}) \cdot A_r(^{37}\text{Cl}) \quad x \text{ е молна част}$$

$$\text{или} \quad A_r(\text{Cl}) = x(^{35}\text{Cl}) \cdot 34,969 + x(^{37}\text{Cl}) \cdot 36,966$$

2 Електронните конфигурации са **еднакви**, защото атомите на двата изотопа имат **еднакъв брой електрони** в обвивката си

(имат **еднакъв брой протони** в ядрата си).

3 (1) $\text{Cl}_2 + 2 \text{NaOH} \rightarrow \text{NaCl} + \text{NaClO} + \text{H}_2\text{O}$

(2) $\text{Cl}_2 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{HCl} + \text{HClO}$ или $\text{Cl}_2 + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{HCl} + \text{HClO}$

(3) $\text{Cl}_2 + \text{H}_2 \rightarrow 2 \text{HCl}$

$\text{Cl}_2 + 2 \text{HI} \rightarrow 2 \text{HCl} + \text{I}_2$ или $\text{Cl}_2 + 2 \text{HBr} \rightarrow 2 \text{HCl} + \text{Br}_2$

(4) $\text{Cl}_2 + 2 \text{Na} \rightarrow 2 \text{NaCl}$

(5) $2 \text{NaCl} \xrightarrow{\text{ел.лиза}} 2 \text{Na} + \text{Cl}_2$

или $2 \text{NaCl} + \text{MnO}_2 + 2 \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{Cl}_2 + \text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{MnSO}_4 + 2 \text{H}_2\text{O}$

или $10 \text{NaCl} + 2 \text{KMnO}_4 + 8 \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow 5 \text{Cl}_2 + 5 \text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{K}_2\text{SO}_4 + 2 \text{MnSO}_4 + 8 \text{H}_2\text{O}$

(6) $\text{HCl} + \text{NaOH} \rightarrow \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O}$ или $2 \text{HCl} + \text{Na}_2\text{O} \rightarrow 2 \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O}$

$2 \text{HCl} + 2 \text{Na} \rightarrow 2 \text{NaCl} + \text{H}_2$

4 HCl – водороден хлорид (или хлороводород);

HClO – хипохлориста киселина;

NaCl – натриев хлорид;

NaClO – натриев хипохлорит

воден разтвор на HCl – **солна киселина**

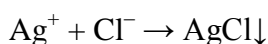
5 Ще се **обезцвети**. Това се дължи на отделящият се **атомен кислород**, който има избелващо действие.

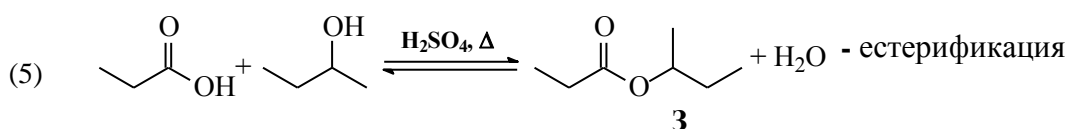
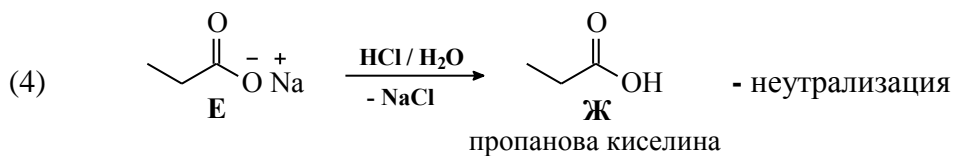
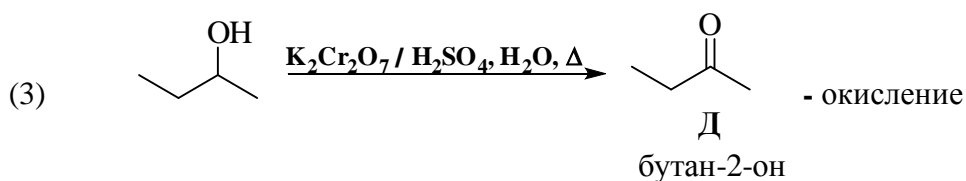
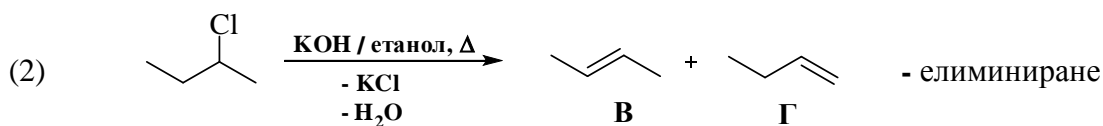
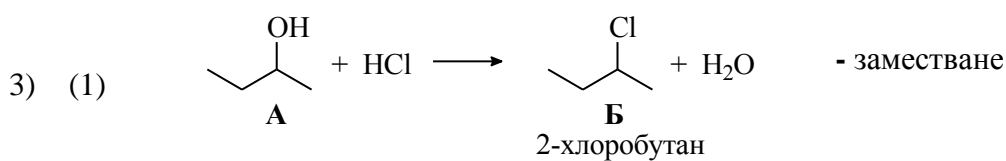
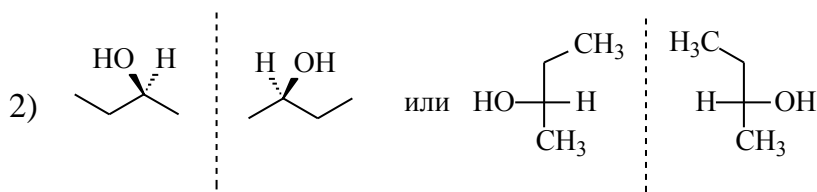
6 Аерозол от разтвор на солта оцветява **пламъка в жълт цвят**

– така се доказва натрият.

При прибавяне на разтвор на AgNO_3 към разтвор на солта се образува

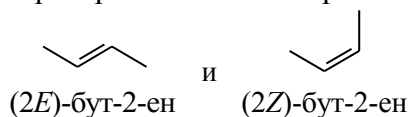
бяла утайка (която е светлочувствителна и потъмнява).

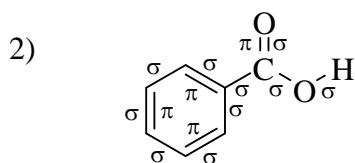
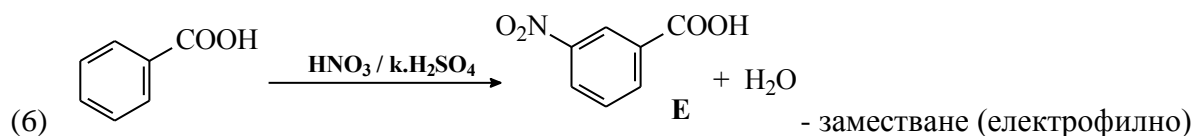
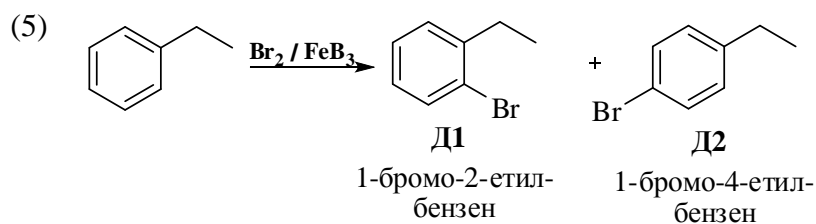
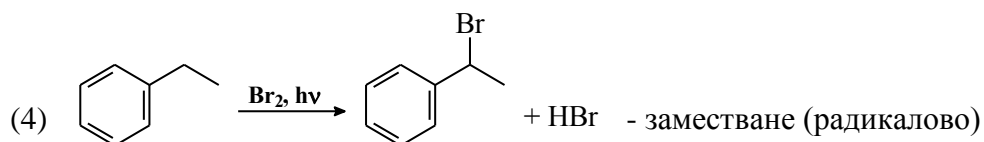
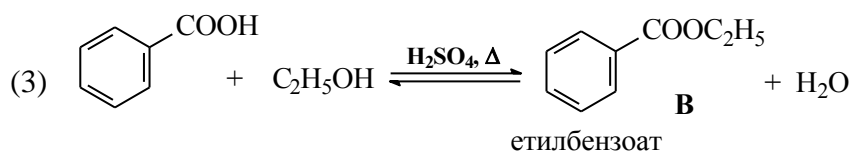
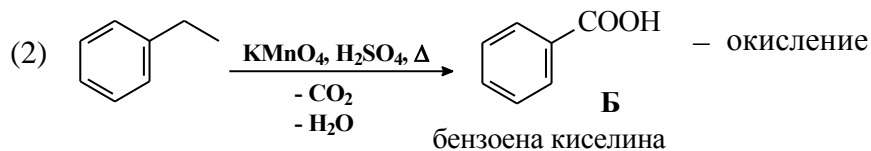
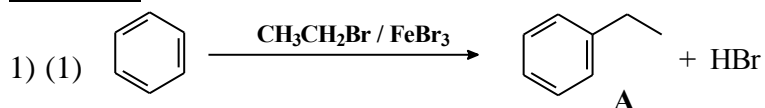
Задача 3.

Съединението **З** е естер.

- 4) Съединенията **В** и **Г** са позиционни (конституционни) изомери. В по-голямо количество се получава съединението **В** – по-заместеният алкен (правило на Зайцев). Съединението **В** има два пространствени изомера.

Тези изомери са π-диастереомери (геометрични) изомери.

Задача 4.

3) Съединенията **Д1** и **Д2** са конституционни (позиционни изомери).

